

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Mgr. Aleše Roztočila a soudkyň Mgr. et Mgr. Lenky Bahýřové, Ph.D. a Mgr. Petry Weissové v právní věci žalobce: **O. Ch.**, zast. Mgr. Karlem Borkovcem, advokátem, sídlem Masarykova 31, Brno, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, sídlem Křížová 25, Praha 5, proti rozhodnutí žalované ze dne 24. 4. 2018, č. j. X, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 30. 9. 2019, č. j. 34 Ad 8/2018 - 84,

t a k t o:

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í:

I. Předmět řízení a jeho předcházející průběh

[1] Žalovaná v záhlaví označeným rozhodnutím (dále též jen „rozhodnutí žalované“) zamítla námitky žalobce proti prvostupňovému rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne 10. 1. 2018, č. j. X (dále též jen „rozhodnutí správního orgánu prvního stupně“). Rozhodnutím správního orgánu prvního stupně byla zamítnuta žádost žalobce o invalidní důchod pro nesplnění podmínek uvedených v § 38 písm. a) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění (dále též jen „zákon o důchodovém pojištění“). Důvodem zamítnutí žádosti bylo zjištění, že žalobce, který byl uznán invalidním pro invaliditu III. stupně, v rozhodném období nesplnil podmínku získání potřebné doby pojištění dle § 40 zákona o důchodovém pojištění.

[2] Krajský soud v Brně shora označeným rozsudkem (dále též jen „napadený rozsudek“) zamítl žalobu jako nedůvodnou. Předmětem sporu nebyla invalidita žalobce jako taková, nýbrž splnění zákonem požadované podmínky získání potřebné doby pojištění ke dni vzniku invalidity. Zdravotní stav žalobce byl ke dni 21. 2. 2015 shledán dlouhodobě nepříznivý s poklesem pracovní schopnosti žalobce nejméně o 70 %, což odpovídá invaliditě III. stupně podle § 39 odst. 2 písm. c) zákona o důchodovém pojištění. Při posouzení nároku na invalidní důchod však bylo nutno zohlednit též zákonný požadavek, jenž pro vznik nároku na výplatu invalidního důchodu zakotvil vedle předepsané míry poklesu pracovní schopnosti také podmínku

získání potřebné doby pojištění odstupňované v závislosti na věku pojištěnce (§ 38 zákona o důchodovém pojištění).

[3] Krajský soud dospěl k závěru, že žalobce nesplnil podmínku získání potřebné doby pojištění v rozhodném období pro vznik nároku na invalidní důchod. Splnění podmínky potřebné doby pojištění bylo zkoumáno s ohledem na věk žalobce v prvním rozhodném období od 21. 2. 2005 do 20. 2. 2015, tj. z posledních deseti let před vznikem invalidity, kdy žalobce musel získat 5 let pojištění [§ 40 odst. 1 písm. f) zákona o důchodovém pojištění], což žalobce nesplnil (získal jen 2 roky a 82 dny), a rovněž ve druhém rozhodném období od 21. 2. 1995 do 20. 2. 2015, tj. z posledních dvaceti let před vznikem invalidity, kdy žalobce musel získat 10 let pojištění (§ 40 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění), což žalobce rovněž nesplnil (získal jen 7 let a 125 dnů).

[4] K namítané nesprávnosti stanovení data vzniku invalidity, jež mělo rozhodný význam na posouzení věci (datum vzniku závažného onemocnění), krajský soud vyžádal zpracování posudku Posudkovou komisí MPSV ČR; tento posudek ze dne 8. 1. 2019 a posudek jej doplňující, tj. posudek ze dne 18. 6. 2019, provedl krajský soud v řízení jako důkaz. Tyto posudky, které potvrdily skutkový stav zjištěný v předcházejícím správním řízení, soud vyhodnotil jako úplné a přesvědčivé. Na případ žalobce nebylo podle krajského soudu možné aplikovat § 42 zákona o důchodovém pojištění, neboť u žalobce nebyl dosud prokázán vznik invalidity před dosažením 18 let věku.

II. Obsah kasační stížnosti a vyjádření žalované

[5] Žalobce (dále jen „stěžovatel“) v kasační stížnosti navrhl, aby byl napadený rozsudek zrušen a věc byla krajskému soudu vrácena k dalšímu řízení. Má za to, že napadený rozsudek je nepřezkoumatelný, a že soud se nevypořádal se všemi rozhodnými skutečnostmi, s jeho žalobními tvrzeními a důkazními návrhy.

[6] Stěžovatel uvedl, že v řízení došlo k nesprávnému zjištění data vzniku jeho invalidity, je-li v posudcích uveden vznik invalidity ke dni 21. 2. 2015. K tomuto datu však nedošlo k žádné události, se kterou by bylo možno vznik invalidity spojovat, pouze k vypracování znaleckého posudku z oboru [obsahuje citlivé údaje]. Stěžovatel je invalidní od narození, a to z toho důvodu, že [obsahuje citlivé údaje] je vadou vrozenou, neurovývojovou. Z toho vyplývá skutečnost, že se na stěžovatele vztahuje § 42 zákona o důchodovém pojištění, neboť ke vzniku invalidity došlo před dosažením 18 let věku. Toto zákonné ustanovení však nebylo při rozhodování o žádosti použito, ačkoli být použito mělo, což je zásadní vadou napadeného rozhodnutí.

[7] Z důvodu invalidity je stěžovatel vyloučen z možnosti přípravy na zaměstnání i samotného zaměstnávání, a tedy není schopen splnit podmínku doby účasti na důchodovém pojištění. Zdravotní postižení stěžovatele rovněž limituje v rozhodování i ve spolupráci se státními orgány a i z tohoto důvodu nebyl stěžovatel veden po delší dobu na Úřadu práce. Ze stejného důvodu je stěžovatel vyloučen z možnosti přípravy na budoucí zaměstnání i ze samotného zaměstnávání, protože není schopen splnit podmínku doby účasti na důchodovém pojištění. Stěžovatel nikdy neuzavřel pracovní poměr, neboť není schopen takový poměr uzavřít ani jej následně vykonávat. Absolvoval pouze krátkodobé brigády v dělnických profesích nebo v rámci školní praxe. V rámci poruchy autistického spektra trpí stěžovatel těžkou poruchou, přičemž toto zdravotní postižení trvale ovlivňuje jeho pracovní schopnost.

[8] Stěžovatel nebyl schopen soustavné přípravy na zaměstnání. Vysoké školy navštěvoval, avšak ve většině případů za doprovodu matky, a vždy bez úspěchu, neboť žádné studium nikdy nedokončil. Pouhé „docházení“ do školy nelze považovat za soustavnou přípravu na zaměstnání.

pokračování

Stěžovatel navštěvoval s drobnými přestávkami různé vysoké školy po dobu 25 let, což svědčí o skutečnosti, že není schopen soustavné přípravy na zaměstnání a současně i o tom, že obsedantně lpí na zažitých rituálech, kterými jsou i návštěvy lékařské fakulty. Tyto skutečnosti nevzala žalovaná ani soud v úvahu.

[9] Během studia (od ZŠ) stěžovatel potřeboval doprovod do školy (matka či spolužák) a dále výpomoc při studiu. Nenavázal vazby se spolužáky, vždy byl vnímán jako podivínský. Jeho „podivínské“ chování bylo i příčinou udělení ředitelské důtky na ZŠ. Skutečnost, že stěžovatel vypomáhal s pracemi na vinicích, není pro posouzení invalidity nikterak stěžejní. Jednalo se toliko o výpomoc, a to na základě pokynů a pod vedením některého člena rodiny, zejména matky, nejednalo se o práci, která by zajišťovala významnější finanční zdroj. Navíc i v době, ve které tyto práce byly vykonávány, stěžovatel „studoval“ některou střední či vysokou školu. Nejednalo se tedy o celodenní práce, což žalovaná ani soud nevzaly v potaz.

[10] Postup ČSSZ i soudu se jeví jako přehnaně formalistický. S ohledem na stanovisko žalované se stěžovatel nikoliv vlastním zaviněním dostal do situace, kdy v případě, že nebude uznán invalidním nejpозději od své plnoletosti, nikdy nesplní podmínku potřebné doby pojištění, neboť z ekonomických důvodů není schopen si sám hradit pojistné a nemůže si opatřit finanční prostředky vlastní prací z důvodu invalidity III. stupně.

[11] Stěžovatel poukazuje na skutečnost, že žalovaná ani krajský soud neprovedly řádné šetření ke zjištění trvání jeho nepříznivého zdravotního stavu. Z tohoto důvodu nebylo možné zpochybnit posouzení naplnění podmínky dle § 38 zákona o důchodovém pojištění, tj. získání potřebné doby pojištění, resp. zpochybnit, že k invaliditě stěžovatele došlo před jeho 18. rokem věku. U stěžovatele jde totiž o nepříznivý zdravotní stav od narození a nic na tom nemění skutečnost, že stěžovatel (ani jeho okolí) svůj zdravotní stav neřešil. Projevy tohoto onemocnění se u stěžovatele výrazně projevovaly od dospívání, kdy se začal osamostatňovat a vymaňovat z péče nejbližší rodiny, která mu poskytovala masivní podporu. Ostatně ani žalovaná ani soud nevyřešily beze zbytku otázku, zda se u stěžovatele jedná o postupně získávaný, anebo trvalý (vrozený) zdravotní stav. Nevyřešení této otázky je pak značným nedostatkem vypracovaných znaleckých posudků. Důkaznímu návrhu stěžovatele na vypracování znaleckého posudku však nebylo vyhověno, čímž byla porušena zásada rovnosti stran a zasaženo právo stěžovatele na spravedlivý proces.

[12] Stěžovatel vytýká žalované i krajskému soudu, že se řádně nevypořádaly s jeho důkazní nouzí, ačkoliv tuto námitku stěžovatel opakovaně vznášel a z důvodu důkazní nouze navrhoval provést důkaz svědeckými výpověďmi, kterými mělo být zjištěno, jak se stěžovatel projevoval od útlého věku do současnosti, jaké byly projevy chování atd. Takto získané informace pak mohly být podkladem pro znalecké posouzení zdravotního stavu na základě zjištěných projevů osobnosti stěžovatele a na základě popisu jeho jednání od útlého věku do současnosti.

[13] Žalovaná ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedla, že se napadený rozsudek dostatečně vypořádal se všemi rozhodujícími skutečnostmi, které stěžovatel namítal. Po shrnutí relevantních zákonných ustanovení žalovaná uvedla, že v rámci přezkumného řízení soudního byl zdravotní stav stěžovatele posouzen v jeho přítomnosti za účasti [obsahuje citlivé údaje] jako člena komise, kterým byl stěžovatel vyšetřen se závěry, že se jedná o [obsahuje citlivé údaje] se středně těžkým až těžším stupněm postižení. Stěžovatel je aktuálně zcela neschopen jakéhokoliv pracovního zařazení, což ale nutně neznamená, že tomu tak muselo být vždy v minulosti. V dřívější době před datem 21. 2. 2015 nebyly ve zdravotní dokumentaci stěžovatele žádné záznamy ani zmínky o jeho [obsahuje citlivé údaje] poruše či zdravotních potížích. Dle dostupné zdravotní dokumentace je u stěžovatele popsán poprvé zdravotní stav až v roce 2015, kdy teprve k datu 21. 2. 2015

bylo možné stanovit dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav verifikovaný odborným lékařem v [obsahuje citlivé údaje] znaleckém posudku ze dne 9. 3. 2016, vypracovaném MUDr. Petrem Nedomou pro potřeby Policie ČR (opakované přestupky při jízdě automobilem), v němž stanovuje, [obsahuje citlivé údaje]. V dostupné dokumentaci následně až po dospělosti není založeno žádné další [obsahuje citlivé údaje] vyšetření, první je až z roku 2015. Stěžovatel nikdy pravidelně nebral a nebere žádné léky z [obsahuje citlivé údaje] indikace. První kontakt s [obsahuje citlivé údaje] měl až v roce 2016, kdy byl hospitalizován v [obsahuje citlivé údaje].

[14] K námitkám stěžovatele žalovaná uvedla, že za invalidní se považuje osoba, jejíž pracovní schopnost poklesla z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu nejméně o 35 %. Nelze hovořit o invaliditě u dětí (od narození), neboť podle právního řádu České republiky děti pracovat nemohou. Posouzení zdravotního stavu a poklesu pracovní schopnosti osob před 18. rokem věku je prováděno ve smyslu ustanovení § 42 zákona o důchodovém pojištění. Podle názoru žalované nejsou v případě stěžovatele podmínky ustanovení § 42 zákona o důchodovém pojištění splněny, zejména vznik invalidity třetího stupně před 18. rokem věku. Z pracovní anamnézy stěžovatele vyplývá, že byl schopen před 18. rokem věku absolvovat základní školu a zahájit studium na gymnáziu, které absolvoval s vyznamenáním. Osobní list důchodového pojištění ze dne 12. 1. 2018, který je součástí napadeného rozhodnutí, jednoznačně vypovídá o tom, že stěžovatel byl před dosažením 18. roku věku a i po jeho dosažení, účasten na důchodovém pojištění. Na základě těchto posudkově významných skutečností vyplývá, že o invaliditu třetího stupně před 18. rokem věku (nejméně do roku 1991, 1992) se nemohlo jednat. Poté stěžovatel začal studovat na vysoké škole, postupně vystřídal tři vysoké školy, z nichž ani jednu nedokončil a není známo, zda ze zdravotních či jiných důvodů.

III. Posouzení kasační stížnosti

[15] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil zákonné náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost byla podána včas, osobou oprávněnou, proti rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost ve smyslu § 102 s. ř. s. přípustná, a stěžovatel je v souladu s § 105 odst. 2 s. ř. s. zastoupen advokátem. Poté Nejvyšší správní soud přezkoumal důvodnost kasační stížnosti v souladu s § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů. Neshledal přitom vady podle § 109 odst. 4 s. ř. s., k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti.

[16] Kasační stížnost není důvodná.

[17] Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval namítanou nepřezkoumatelností napadeného rozsudku; ostatně takovou vadou je povinen se zabývat z úřední povinnosti. Z odůvodnění napadeného rozsudku je zřejmé, z jakého skutkového stavu krajský soud vyšel, jak vyhodnotil pro věc rozhodné skutkové okolnosti a jak je následně právně posoudil. Rozsudek je srozumitelný a je řádně odůvodněn (k obsahu tohoto odůvodnění viz níže). Nutno podotknout, že nesouhlas stěžovatele s odůvodněním a závěry napadeného rozsudku nezpůsobuje jeho nepřezkoumatelnost (viz např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 11. 2013, č. j. 2 As 47/2013 - 30, či ze dne 29. 4. 2010, č. j. 8 As 11/2010 - 163). Nepřezkoumatelnost totiž není projevem nenaplněné subjektivní představy stěžovatele o tom, jak podrobně by měl být rozsudek odůvodněn, ale objektivní překážkou, která kasačnímu soudu znemožňuje přezkoumat napadené rozhodnutí (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 2. 2017, č. j. 3 As 69/2016 - 24, ze dne 27. 9. 2017, č. j. 4 As 146/2017 - 35). Takovou překážku, resp. vadu napadeného rozsudku Nejvyšší správní soud neshledal, a proto mohl v mezích dalších kasačních námitek přistoupit k jeho přezkumu.

pokračování

[18] Těžištěm sporu je posouzení data vzniku invalidity stěžovatele, který se vzhledem ke svému zdravotnímu postižení domáhá aplikace ustanovení § 42 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění, neboť ke dni data vzniku invalidity třetího stupně nesplnil zákonnou podmínku získání potřebné doby pojištění. Přitom poukazuje zejména na to, že Aspergerovým syndromem trpěl už od narození, a že jeho studium na střední škole a vysokých školách fakticky nelze považovat za soustavnou přípravu k pracovnímu uplatnění.

[19] Podle § 42 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění platí, že na invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně *má nárok též osoba, která dosáhla aspoň 18 let věku, má trvalý pobyt na území České republiky a je invalidní pro invaliditu třetího stupně, jestliže tato invalidita vznikla před dosažením 18 let věku a tato osoba nebyla účastna pojištění pro potřebnou dobu (§ 40). Za invaliditu třetího stupně se pro účely věty první považuje též takové omezení tělesných, smyslových nebo duševních schopností, které má za následek neschopnost soustavné přípravy k pracovnímu uplatnění.*

[20] Nejvyšší správní soud s odkazem na ustálenou judikaturu uvádí, že posouzení invalidity pro rozhodnutí správního orgánu o nároku na invalidní důchod, včetně data vzniku invalidity, je závislé především na odborném lékařském posouzení. Jak uvedl již krajský soud v napadeném rozsudku, při přezkumu takového rozhodnutí neposuzuje soud věcnou správnost posudku, neboť k tomu nemá potřebné odborné znalosti. Posudek posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí soud hodnotí jako každý jiný důkaz podle zásad upravených v § 77 odst. 2 s. ř. s., avšak s ohledem na mimořádný význam v tomto řízení bývá tento posudek důkazem rozhodujícím v případech, kdy z hlediska své celistvosti a přesvědčivosti nevzbuzuje žádných pochyb, a nejsou-li tu ani žádné jiné skutečnosti nebo důkazy, kterými by správnost posudku mohla být zpochybněna. Požadavek úplnosti a přesvědčivosti kladený na tyto posudky spočívá pak v tom, aby se komise vypořádala se všemi rozhodujícími skutečnostmi, především s těmi, které posuzovaný namítá, a aby své posudkové závěry náležitě odůvodnila (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 7. 9. 2011, č. j. 6 Ads 99/2011 - 43, nebo rozsudek ze dne 19. června 2013, č. j. 3 Ads 70/2012 - 14).

[21] Jak Nejvyšší správní soud rovněž uvedl již dříve, invalidita vzniká od okamžiku, kdy lze zdravotní stav pojištěnce považovat za dlouhodobě nepříznivý v důsledku nemoci či úrazu. Ke vzniku invalidity dochází tehdy, jestliže je zřejmé, že zdravotní postižení je trvalé a zlepšení zdravotního stavu nelze očekávat. Konstantní judikatura se rovněž shoduje v tom, že datum vzniku invalidity je objektivně existujícím stavem, a nelze ho proto stanovit na základě nahodilých skutečností, jakými v konkrétním případě mohou být např. hospitalizace, datum lékařského vyšetření, datum podání žádosti o invalidní důchod, datum skončení výplaty nemocenského, je-li podle zdravotních změn a vyšetření možné spolehlivě usoudit, ke kterému datu invalidita skutečně vznikla. Pokud nelze datum invalidity stanovit alespoň s vysokou pravděpodobností, např. vznikala-li invalidita postupně, je třeba tuto skutečnost blíže zdůvodnit a uvést den, kdy již byla její existence nepochybná (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 7. 2012, č. j. 6 Ads 31/2012 - 15, ze dne 25. 2. 2011, č. j. 4 Ads 118/2010 - 174, či ze dne 19. 8. 2004, č. j. 3 Ads 6/2004 - 47, č. 404/2004 Sb. NSS). Přitom platí, že při určování poklesu pracovní schopnosti se vychází ze zdravotního stavu pojištěnce doloženého výsledky funkčních vyšetření (§ 39 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění).

[22] Vznik invalidity byl v případě stěžovatele určen na den 21. 2. 2015, kdy byl ve zdravotnické dokumentaci stěžovatele poprvé obsažen závěr o jeho [obsahuje citlivé údaje] diagnóze (znalecký posudek z oboru [obsahuje citlivé údaje] MUDr. Petra Nedomy). Před tímto datem nejsou dokumentovány žádné nálezy, zprávy či skutečnosti o [obsahuje citlivé údaje] problémech stěžovatele. Krajský soud se podrobně vypořádal se stejnou námitkou stěžovatele tak, že nejprve podrobně shrnul závěry znaleckého posudku i jeho doplnění (zejména

body 40 – 48) a následně sám reagoval na žalobní argumentaci (bod 49). Nejvyšší správní soud po pečlivém posouzení věci dospěl k závěru, že den vzniku invalidity stěžovatele byl stanoven v souladu se shora odkazovanou judikaturou, a že veškeré námitky stěžovatele byly v napadeném rozsudku řádně vypořádány.

[23] Stěžovatel konstantě tvrdí, že [obsahuje citlivé údaje] je vadou vrozenou. Tato skutečnost nebyla v průběhu předcházejícího řízení rozporována, nicméně jak vyplývá z odborných posudků, tato diagnóza ještě bez dalšího neznámá, že stěžovatel byl od narození invalidní ve smyslu § 42 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění (tj. pro invaliditu třetího stupně). V rámci obecného popisu této diagnózy se v posudku ze dne 8. 1. 2019 uvádí, že lidé trpící [obsahuje citlivé údaje] „jsou schopni vykonávat činnosti bez zvýšeného kontaktu a nutnosti jednání s dalšími osobami, např. vykonávat IT činnosti – programátor, tvorba webových stránek a naopak nejsou schopni vykonávat činnosti, kde se frekventně mění situace a podmínky, řídit pracovní kolektivy, sjednávat obchody či smlouvy. Těžce projevů u [obsahuje citlivé údaje] kolísá u různých osob od postižení lehkého po těžké, což se pochopitelně projevuje v osobním i pracovním životě. I když jde o vrozené postižení, těžce projevů se mohou v průběhu života měnit a mohou se přidružovat jako u zdravých osob i další duševní patologie“. Z citovaného je tedy dostatečně seznatelné, že tato diagnóza, byť se jedná o vrozené postižení, automaticky nemůže vést k závěru, že stěžovatel trpí invaliditou třetího stupně od narození, resp. že byl již od narození omezen v tělesných, smyslových či duševních schopnostech natolik, že to mělo za následek neschopnost soustavné přípravy k pracovnímu uplatnění.

[24] V posudku ze dne 8. 1. 2019 jsou zároveň zachyceny zjištěné údaje o duševním stavu stěžovatele v dětství a dospívání, zachyceno je též jeho vzdělávání v tomto období: [obsahuje citlivé údaje].

[25] Vzhledem k absenci důkazů, že by stěžovatel ještě před dosažením 18 let věku byl postižen invaliditou třetího stupně, bylo nutno akceptovat stanovené datum vzniku invalidity třetího stupně u stěžovatele (21. 2. 2015), neboť v tento den, tj. v den zpracování prvního známého posudku na duševní stav stěžovatele byla existence invalidity stěžovatele nepochybná. Tato skutečnost vyplývá z posudku ze dne 8. 1. 2019, přičemž posudková komise své závěry ohledně stanoveného data vzniku invalidity u stěžovatele potvrdila (neexistence přesvědčivých důkazů z doby před 21. 2. 2015) a k námitkám stěžovatele (zejména tvrzení, že pokud stěžovatel studoval na VŠ, nejednalo se v jeho případě o „soustavnou přípravu k pracovnímu uplatnění“) v doplněném posudku ze dne 18. 6. 2019 dále rozvedla: [obsahuje citlivé údaje].

[26] Z citovaného obecného popisu diagnózy [obsahuje citlivé údaje], jakož i ze skutečnosti, že stěžovatel byl schopen absolvovat základní školu i střední školu (gymnázium), nelze učinit závěr, že stěžovatel již v období před 18. rokem života nebyl schopen soustavné přípravy k pracovnímu uplatnění. Rovněž následné (byť) neúspěšné studium na několika vysokých školách (jež mu v zákonem vymezeném rozsahu bylo započteno jako náhradní doba pojištění) o takovém závěru nesvědčí. Ze skutečnosti, že stěžovatel nedokončil studium na žádné vysoké škole, ani ve spojení s tvrzením, že jej do školy doprovázela jeho matka, či s tvrzením, že stěžovatel obsedantně lpěl na návštěvách lékařské fakulty, nelze považovat za skutečnost, která by mohla přesvědčivě odůvodnit vznik invalidity třetího stupně stěžovatele před stanoveným datem. Stejně tak tvrzení, že stěžovatel nebyl schopen si před stanoveným datem invalidity zajistit významnější finanční zdroje (pomáhal matce na vinici), resp. že tyto příležitostné práce vykonával při studiu, k takovému závěru vést nemůže.

[27] Jakkoli Nejvyšší správní soud nepochybně, že invalidita třetího stupně mohla u stěžovatele existovat již před datem stanoveným posudkovou komisí (21. 2. 2015), z tohoto období chybí o stěžovateli jakékoliv lékařské záznamy, a proto nelze takovou možnost

pokračování

postavit na jisto. Posudková komise tedy nemohla invaliditu před 18. rokem života stěžovatele posoudit a nemohla ji určit ani s vysokou pravděpodobností. Za rozhodné tak bylo nutno považovat datum prvního dostupného posudku z oboru [obsahuje citlivé údaje].

[28] Stěžovatel dále namítal, že v jeho případě došlo k nedostatečnému zjištění skutkového stavu a že se krajský soud řádně nevypořádal s jeho důkazní nouzí. K tomu Nejvyšší správní soud uvádí, že na postup v řízení před žalovanou se vztahuje správní řád, kdy obecně platí, že podklady pro vydání rozhodnutí má (za účelem zjištění stavu věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti) opatřit správní orgán (§ 50 odst. 2, § 3 s. ř.). Zároveň však platí, že účastníci řízení jsou povinni při opatrování podkladů pro vydání rozhodnutí poskytovat správnímu orgánu veškerou potřebnou součinnost (viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 2. 2012, č. j. 3 Ads 168/2011 – 54).

[29] Posudková komise měla k dispozici podklady z dostupných zdrojů a stěžovatel měl dostatečný prostor k tomu, aby navrhl případné doplnění těchto podkladů. Stěžovatel tak učinil (kromě návrhu na znalecké posudky též návrhem na výslech svědků z okruhu svého života, kteří by se mohli vyjádřit k projevům jeho nemoci v dřívějším období (tyto osoby stěžovatel blíže specifikoval). Krajský soud tyto důkazní návrhy zamítl pro nadbytečnost, neboť výpověďmi těchto svědků by nebylo možné prokázat spornou skutečnost, tedy stěžovatelem tvrzené dřívější datum vzniku invalidity, což ke každému z navrhovaných svědků ještě rozvedl. Jak uvedl, uvedené osoby „by jako laici maximálně mohly vyslovit nějaké pochybnosti o zdraví žalobce v určitém období nebo případně popsat nějaké komplikace při komunikaci. I vzhledem k osobám svědků by však bylo velice obtížné či spíše nemožné těmito výpověďmi prokázat existenci duševního onemocnění u žalobce v dřívějším období, tj. před 21. 2. 2015“. Posouzení zdravotního stavu stěžovatele před stanoveným datem invalidity by i dle Nejvyššího správního soudu nebylo možné dovodit z výslechu navržených svědků, jimiž měly být osoby (bez specializovaných odborných znalostí), jež stěžovatele znaly (sestra stěžovatele, spolužák ze základní a střední školy, soused) a krajský soud správně vyhodnotil, že posun v této otázce by nepřineslo ani zpracování dalšího znaleckého posudku soudem ustanoveného znalce (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 6. 2003, č. j. 2 Ads 9/2003-50).

[30] Nejvyšší správní soud má za to, že se krajský soud řádně vypořádal s návrhy stěžovatele na doplnění dokazování, přičemž srozumitelně a logicky odůvodnil, proč dokazování ukončil. Pokud stěžovatel k období před stanoveným datem invalidity uváděl, že dříve problémy měl, avšak neřešil je a k lékaři či k [obsahuje citlivé údaje] nechodil, nelze než konstatovat, že nebylo přesvědčivě prokázáno, že by se stěžovatel stal invalidním ve smyslu § 42 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění před stanoveným datem. Jinými slovy, pokud z období před 18. rokem života stěžovatele, resp. z období před stanoveným datem invalidity stěžovatele, chybí jakékoliv relevantní lékařské záznamy, jež by svědčily o dřívějším vzniku invalidity, nemůže být o této skutečnosti učiněn kvalifikovaný závěr.

[31] V takovém případě nelze důkazní nouzi přičítat na vrub žalované, potažmo státu, resp. vykládat ji ve prospěch stěžovatele. I v tomto řízení totiž platí, že stěžovatel jako žadatel o invalidní důchod byl povinen označit důkazy na podporu svých tvrzení (§ 52 s. ř.), a byl tedy povinen prokázat, co sám tvrdí, pokud má správní orgán z jeho tvrzení vycházet (viz rozsudek NSS ze dne 16. 5. 2019, č. j. 5 Ads 24/2018 - 39). Nejvyšší správní soud tedy považuje zdravotní stav stěžovatele na základě provedeného dokazování (v řízení před správním orgánem, doplněného důkazy v řízení před krajským soudem) za komplexně posouzený, neboť tak bylo učiněno na základě veškeré dostupné zdravotnické dokumentace a s přihlédnutím ke všem stěžovatelem uváděným tvrzením.

IV. Závěr a náklady řízení

[32] Nejvyšší správní soud ze shora uvedených důvodů dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji podle § 110 odst. 1 věty druhé s. ř. s. zamítl.

[33] Zároveň Nejvyšší správní soud rozhodl o nákladech řízení o kasační stížnosti podle § 60 odst. 2 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Podle tohoto ustanovení správní orgán nemá právo na náhradu nákladů řízení mj. ve věcech důchodového pojištění, což je případ právě posuzované věci.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 2. listopadu 2020

Mgr. Aleš Roztočil
předseda senátu